

Міністерство освіти і науки України
Національна металургійна академія України
Кафедра міжнародної економіки, політичної економії
та управління

Програма навчальної дисципліни
Державне регулювання
зовнішньоекономічної діяльності

Спеціальність: **8.051 Економіка (ЕК02)**
Освітньо-професійна програма **Міжнародна економіка**

Розподіл навчальних годин (Денна форма навчання)

	Усього	Чверті
		1
Усього годин за навчальним планом, у тому числі:	90	90
Аудиторні заняття, з них:	40	40
Лекції	24	24
Лабораторні роботи	0	0
Практичні заняття	16	16
Семінарські заняття	0	0
Самостійна робота, у тому числі при:	50	50
підготовці до аудиторних занять	20	20
підготовці до модульного контролю	9	9
виконанні курсових проектів (робіт)	0	0
виконанні індивідуальних завдань	0	0
опрацюванні розділів програми, які не викладаються на лекціях	21	21
Заходи семестрового контролю		підсумкова оцінка, семестрова (екзамен)

Характеристика дисципліни

Навчальна дисципліна “Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності ” є вибірковою для вивчення і входить до циклу дисциплін професійної (фахової) підготовки магістрантів, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Міжнародна економіка» зі спеціальності 051 «Економіка».

Мета вивчення дисципліни – формування системи знань з методології, методики та організаційних основ державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Дисципліна забезпечує розвиток наступних програмних **компетенцій**:

ЗК8. Здатність проводити дослідження та презентувати їх результати.

ФК1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для управління міжнародною економічною діяльністю.

ФК3. Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв’язання комплексних економічних завдань.

ФК8. Здатність оцінювати ефективність, можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень в сфері міжнародної економіки.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

знати:

- теорії державного регулювання економіки;
- світовий досвід державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, перспективи і обмеження його використання в Україні;
- напрямки та інструменти державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

вміти:

- ідентифікувати актуальні макро- та мегаекономічні проблеми, визначати механізми їх вирішення з позицій зовнішньоекономічної політики держави;
- обґрунтовувати пріоритетні напрямки та інструменти державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності з урахуванням тенденцій глобальної та національної економічної динаміки та супутніх ризиків.

Водночас дисципліна «Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності» спрямована на формування у студентів наступних **соціальних навичок та навичок успішності (soft skills)**:

- здатності проявляти лідерські навички;
- мотивувати людей;
- працювати у команді у процесі планування, розробки та оцінки проектів у сфері сучасної міжнародної економіки.

Критерії успішності – отримання позитивних оцінок за всіма формами контролю за 12-бальною шкалою оцінювання навчальних досягнень студентів та шкалою ECTS.

Засоби діагностики успішності навчання – комплекти завдань для екзаменаційної роботи.

Набуті знання і вміння використовуватимуться при написанні магістерських робіт в частині аналізу поточного стану, вибору напрямів розвитку об’єкта дослідження та оцінки ризиків пропонованих управлінських рішень, також вони сприятимуть самореалізації майбутніх фахівців за спеціальністю навчання.

Структура дисципліни

Модуль	Тема лекції (заняття) та обсяг, годин	Шифр змістового модуля	Захід модульного контролю
1	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕД		
	Лекції		
	1. Тема 1. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: СУТНІСТЬ ТА МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ	4	
	Тема 2. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	4	
	Семінарські заняття		
	1. Тема 1 ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: СУТНІСТЬ ТА МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ.	2	
	2. Тема 2. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	2	
	Самостійна робота		
	<i>Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях</i>		
	1. Об'єктивна необхідність державного регулювання ЗЕД.	9	
Підготовка до аудиторних занять	6		
Підготовка та складання екзамену	3		
Усього:	30		
2	РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ТОВАРАМИ ТА ПОСЛУГАМИ		
	Лекції		
	1. Тема 3. МИТНО-ТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	4	
	2. Тема 4. НЕТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	4	
	Семінарські заняття		
	1. Тема 3. МИТНО-ТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	2	
2. Тема 4. НЕТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	2		
Самостійна робота			

	<p><i>Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях</i></p> <p>1. Сертифікація експортно-імпортової продукції. 9</p> <p>Підготовка до аудиторних занять 6</p> <p>Підготовка та складання екзамену 3</p> <p style="text-align: right;">Усього: 30</p>		
	РЕГУЛЮВАННЯ ВАЛЮТНО – ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИН		
	<p>Лекції</p> <p>1. Тема 5. РЕГУЛЮВАННЯ ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИН ТА ПЛАТІЖНОГО БАЛАНСУ 4</p> <p>2. Тема 6. РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МІЖНАРОДНОЇ ПЕРЕДАЧІ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ. 4</p>		
3	<p>Практичні заняття</p> <p>“CASE-STUDY ЗА ТЕМОЮ “ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКІВ” 8</p>		
	<p>Самостійна робота</p> <p><i>Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях</i></p> <p>1. Державне стимулювання іноземної інвестиційної діяльності 3</p> <p>Підготовка до аудиторних занять 8</p> <p>Підготовка та складання екзамену 3</p> <p style="text-align: right;">Усього: 30</p>		

Зміст дисципліни

Лекційний курс

№№ з/п	Назва розділу/теми та її зміст	Тривалість (годин)
1	Тема 1. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: СУТНІСТЬ ТА МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ.	4

	<p>Сутність державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Основні принципи здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Види та мета ЗЕД.</p> <p>Зовнішньоекономічна політика, її цілі. Види зовнішньоекономічної політики держави: зовнішньоторговельна, зовнішньо інвестиційна та валютно-фінансова політики держави.</p> <p>Органи державного регулювання ЗЕД, їх функції. Принципи регулювання зовнішньоекономічної діяльності.</p>	
2	<p>Тема 2. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ</p> <p>Модель державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в класичній теорії міжнародної торгівлі. Особливості теорії меркантилізму. Концепція вільної торгівлі. Класична теорія А.Сміта про участь держави в регулюванні економічної діяльності. Теорія відносних переваг Д.Рікардо.</p> <p>Розвиток концепцій державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності протягом ХІХ – ХХ ст. Теорія марксизму. Інноваційна теорія економічного розвитку М.Туган-Барановського. Державне регулювання в теорії Дж.Кейнса. Некейнсіанство, його особливості. Розвиток протекціонізму в ХХ ст.</p> <p>Сучасні теоретичні концепції державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.</p>	4
3	<p>Тема 3. МИТНО-ТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ</p> <p>Поняття мита та митного тарифу. Функції мита. Класифікація мита. Ціноутворення за системою Інкотермс при укладанні міжнародних торговельних контрактів.</p> <p>Принципи екологічного захисту відповідно до торговельних механізмів.</p> <p>Поняття та характерні риси послуг. Якісні відмінності товарів та послуг.</p> <p>Значення та місце сфери послуг в економіці країни.</p> <p>Класифікація послуг. Міжнародна стандартна галузева класифікація всіх видів економічної діяльності.</p> <p>Специфіка та масштаби зовнішньої торгівлі послугами.</p> <p>Методи державного регулювання зовнішньої торгівлі послугами: заходи регулювання доступу до ринку та заходи з обмеження використання національного режиму.</p> <p>Регулятивні інструменти в зовнішній торгівлі послугами.</p>	4
4	<p>Тема 4. НЕТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ</p> <p>Сутність нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі.</p> <p>Нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі, їх класифікація.</p> <p>Кількісні нетарифні обмеження: імпорتنі квоти, експортні обмеження, ліцензування, „добровільне” обмеження експорту, ембарго. Мета квотування та ліцензування зовнішньої торгівлі. Імпортна квота, її типи, особливості застосування.</p> <p>Фінансові заходи нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності..</p> <p>Експортне фінансування (кредитування), його види.</p>	4

	<p>Страховання експортних кредитів. Види експортного страхування. Сутність та основні форми демпінгу. Антидемпінг, міжнародні правила антидемпінгу. Антидемпінговий комітет СОТ. Основні наслідки запровадження нетарифних бар'єрів.</p>	
5	<p>Тема 5. РЕГУЛЮВАННЯ ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИН ТА ПЛАТІЖНОГО БАЛАНСУ</p> <p>Необхідність державного регулювання валютно-фінансових відносин. Валютна політика, її види. Основні інструменти проведення валютної політики. Валютне законодавство. Диверсифікація валютних резервів. Валютний демпінг, його використання. Девальвація та ревальвація. Валютні обмеження. Валютний кліринг. Регулювання платіжного балансу. Регулювання зовнішньоекономічної заборгованості країни.</p>	4
6	<p>Тема 6. РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МІЖНАРОДНОЇ ПЕРЕДАЧІ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.</p> <p>Суть та види інвестицій. Прямі іноземні інвестиції, їх склад. Основні форми здійснення іноземних інвестицій. Державне регулювання прямих іноземних інвестицій. Основні принципи державного регулювання інвестиційної діяльності. Стимулювання припливу прямих іноземних інвестицій, форми його здійснення. Правовий режим інвестиційної діяльності. Портфельні іноземні інвестиції, причини їх здійснення. Державне регулювання портфельних іноземних інвестицій. Забезпечення захисту власності. Державне регулювання та забезпечення охорони авторських прав. Центральний орган виконавчої влади у сфері інтелектуальної власності, його функції. Форми міжнародної передачі прав інтелектуальної власності: патентна угода, ліцензійна угода, ноу-хау, інжиніринг. Міжнародне співробітництво у сфері трансферу технологій. Технічне сприяння. Види технічної допомоги.</p>	4

Семінарські заняття

№№ з/п	Тема заняття та її зміст	Тривалість (годин)
1	<p>Тема 1. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: СУТНІСТЬ ТА МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ.</p>	2

	<p>1.1. Сутність, принципи та види державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.</p> <p>1.2. Цілі та види зовнішньоекономічної політики.</p> <p>1.3. Органи державного регулювання ЗЕД.</p>	
2	<p>Тема 2. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ</p> <p>2.1. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в класичній теорії.</p> <p>2.2. Розвиток концепцій державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності протягом ХІХ – ХХ ст.</p> <p>2.3. Сучасні теоретичні концепції державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.</p>	2
3	<p>Тема 3. МИТНО-ТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ</p> <p>3.1. Поняття та види митного тарифу.</p> <p>3.2. Ціноутворення за системою Інкотермс при укладанні міжнародних торговельних контрактів.</p> <p>3.3. Методи державного регулювання зовнішньої торгівлі послугами.</p>	2
4	<p>Тема 4. НЕТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ</p> <p>4.1. Сутність нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі.</p> <p>4.2. Нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі, їх класифікація.</p> <p>4.3. Основні наслідки запровадження нетарифних бар'єрів.</p>	2

Практичні заняття

№№ з/п	Тема заняття та її зміст	Тривалість (годин)
1	<p>Тема 5. РЕГУЛЮВАННЯ ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИН ТА ПЛАТІЖНОГО БАЛАНСУ.</p> <p>Тема 6. РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МІЖНАРОДНОЇ ПЕРЕДАЧІ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.</p> <p>“CASE-STUDY ЗА ТЕМОЮ “ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКІВ”.</p>	8

Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях

№№ з/п	Назва теми та її зміст	Тривалість (годин)
1	<p>Об'єктивна необхідність державного регулювання ЗЕД [1, с. 32-56].</p> <p>1.1. Межі державного втручання у ЗЕД.</p> <p>1.2. Цілі державного регулювання ЗЕД.</p>	9
2	<p>Сертифікація експортно-імпортової продукції [5, с. 52-93].</p> <p>2.1. Сертифікація, її місце в регулюванні зовнішньої торгівлі.</p> <p>2.2. Спільна класифікація торгівлі послугами ОЕСР та Євростату.</p>	9

3	<p>Державне стимулювання іноземної інвестиційної діяльності [6, с. 44-78].</p> <p>3.1. Авторське та суміжне право.</p> <p>3.2. Способи порушення авторських та суміжних прав.</p>	3
---	--	---

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Сучасна міжнародна економіка : підруч. [Білоцерківець В. В., Завгородня О.О., Золотарьова О. В. та ін.]; за ред. В.М. Тарасевича. – Дніпро : ПБП «Економіка», 2019. – 386 с.
2. Білоцерківець В. В., Завгородня О. О., Летуча та ін. Макроекономіка: Навч. посібник - Дніпро: НМетАУ, 2016. – 139 с.
3. Завгородня О.О., Лебедева В.К., Летуча О.В. Державне регулювання економіки: навчальний посібник. / О.О. Завгородня, В.К. Лебедева, О.В. Летуча – Дніпро: НМетАУ, 2016. – 268 с.
4. Кальченко Т.В. Глобальна економіка: методологія системних досліджень: навч. посіб. / Т.В. Кальченко. – К.: КНЕУ, 2009. – 364 с.
3. Летуча О.В. Глобальна економіка. Конспект лекцій / О.В. Летуча. – Дніпро: НМетАУ, 2017. – 100с.
5. Мазурок П.П. Глобальна економіка: навч. посіб. / П.П. Мазурок, Б.М. Одягайло, В.В. Кулішов, О.М. Сазонець. – Львів: «Магнолія 2006», 2009. – 208 с.
6. Міжнародна економіка: підручник для ВНЗ / за ред. Ю.Г. Козака, Д.Г. Лук'яненка, Ю.В. Макогона. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 559 с.
7. Світова економіка: підручник / За ред. С.В. Головка. – К.: Либідь, 2007. – 638 с.

Додаткова

1. Лебедева В.К. Методичні вказівки до вивчення дисципліни «Державне регулювання економіки» для студентів спеціальностей 051 – економіка, 071 – облік і оподаткування, 072 – фінанси, банківська справа та страхування, 076 – підприємництво, торгівля та біржова діяльність (бакалаврський рівень) / В.К. Лебедева - Дніпро: НМетАУ, 2018. – 30 с.
2. Міжнародна економіка: підручник / За ред. Ю.Г. Козака. – К.: ЦУЛ, 2009. – 560 с.
3. Міжнародні стратегії економічного розвитку: навч. посіб. / За ред. Ю.Г. Козака. – К.: ЦУЛ, 2009. – 356 с.
4. Міжнародні організації: навч. посіб. / За ред. Ю.Г. Козака. – К.: ЦУЛ, 2007. – 440 с.

Інтернет джерела:

1. Krugman P., Obstfeld M. International Economics: Theory and Policy / P. Krugman M. Obstfeld. - P.: Princeton University, 2003. - P.636-665.
2. The Global Enabling Trade Report 2016. [Electronic resource]. Mode of access: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalEnablingTrade_Report_2016.pdf
3. Центр зовнішньоекономічних зв'язків України. - Режим доступу : www.biz-center.ua.
4. Всесвітній банк. - Режим доступу : www.worldbank.org.
5. Євростат. - Режим доступу: <http://europa.eu.int/en/comm/eurostat>.
6. Інститут міжнародної економіки. - Режим доступу : www.iie.com.
7. Міжнародний валютний фонд. - Режим доступу : www.imf.org.
8. ООН. - Режим доступу : www.un.org.
9. Світова організація торгівлі. - Режим доступу : www.wto.org.
10. Аналітичні огляди інвестиційної привабливості країн. - Режим доступу : www.euromoney.com.
11. Global Macro-economic and Financial Policy Site. - Режим доступу : www.stern.nyu.edu/globalmacro.
12. Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського. - Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>.

Укладач:
к.е.н., доц.

О.В.Летуча

Завідувач кафедри міжнародної економіки,
політичної економії та управління:

В.М.Тарасевич

Програму затверджено на засіданні НМК за спеціальністю 051-
"Економіка"

протокол № 6 від "16" квітня 2019 року

Голова НМК за напрямом:

Л.М. Бандоріна

Узгоджено:

Начальник навчального відділу:

В.Б.Пульпінський